

Підводячи підсумки дослідження можна сказати, що дана технологія відрізняється одночасно своєю відкритістю, прозорістю та надійністю. Її застосування дасть можливість бізнесу в повній мірі реалізувати свій потенціал і зробить значний внесок в підвищення добробуту всього суспільства.

Список використаних джерел:

1. Satoshi Nakamoto. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System, 2008. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
2. Karl Wust, Arthur Gervais. Do you need a Blockchain?, 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://eprint.iacr.org/2017/375.pdf>
3. The Blockchain Revolution – The Swiss Perspective, 2017. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ch/Documents/innovation/ch-en-innovation-blockchain-revolution.pdf>

Науковий керівник: к.ф.-м.н., доцент В. С. Денисенко

РИЗИКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

А. О. Підпалок

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

В сучасних умовах економіка України стає все більш ринковою, що вносить до підприємницької діяльності додаткові елементи невизначеності, збільшує ступінь підприємницького ризику. Досвід розвинених країн демонструє, що ігнорування або недостатня увага до оцінки ризиків при прийнятті рішень суб'єктами неминує призводити економічну систему на застій, стримує розвиток науково-технічного прогресу тощо.

Метою даної публікації є характеристика та класифікація ризиків, з якими неминує зіштовхується підприємець в своїй діяльності, що дозволяє передбачати ризикові ситуації та мінімізувати їх наслідки.

Аналіз економічної літератури, яка присвячена проблемі ризиків, таких авторів, як Дж.М. Кейнс, А. Маршалл, Дж. Нейман, Т.В. Момот, О.В. Зонова дозволяє зробити висновки, що серед вчених нема єдиного погляду відносно визначення підприємницького ризику.

Ще класики економічної теорії, вивчаючи проблеми підприємницької діяльності (економічні, фінансові, організаційні, соціальні, психологічні), підкреслювали, що підприємства без ризиків не буває, а головне завдання суб'єкта господарювання в тому, щоб зуміти розрахувати ризики, знизити їх наслідки, спланувати міри по мінімізації непередбачуваних втрат.

Законодавчо, в Цивільному кодексі України, встановлено, що підприємницька діяльність являється ризикованою, тобто дії учасників підприємництва в умовах сформованих ринкових відносин, конкуренції та функціонування всієї системи економічних законів, не можуть бути наперед розраховані та здійснені.

На думку О.В. Момота, підприємницький ризик – це діяльність підприємців в рамках системи економічного господарювання, пов'язана з подоланням невизначеності в ситуації неминучого вибору, в процесі якого необхідно оцінити ймовірність досягнення бажаного результату та відхилення від нього, і на цій основі обрати найбільш прийнятний варіант [4, 257].

Таким чином, ми вважаємо, що підприємницьким ризиком слід вважати ризик, який виникає в усіх сферах діяльності бізнесмена: виробництві, реалізації товарів та послуг, фінансовому та торговельному посередництві, здійсненні науково-технічних та комерційних проєктів. У кожній сфері діяльності ризик пов'язується з можливою

втратою (повною або частковою) ресурсів, що є у розпорядженні підприємця. Це можуть бути матеріальні, фінансові, інтелектуальні та інші ресурси.

Оскільки ризик має об'єктивну сторону через невизначеність впливу навколишнього середовища та суб'єктивну, в результаті прийняття рішень самим підприємцем, то успіхи і невдачі діяльності підприємства слід розглядати як взаємодію ряду факторів. Так зовнішнє середовище впливу на підприємця включає в себе соціально-економічні, природні, демографічні, політичні та інші умови, в рамках яких відбувається діяльність підприємства і до зміни яких вона повинна пристосовуватися. Підприємництво завжди пов'язане з ризиками, які випливають з різноманітності сфер інвестування капіталу, з нестабільності попиту і пропозиції на товари, фінанси, фактори виробництва, з обмеженості знань про обраний вид діяльності та багатьох інших обставин [3, 60-61].

В економічній літературі, присвяченій проблемам підприємництва, нема суворої системи класифікації підприємницьких ризиків. Існує велика кількість підходів до класифікації ризиків. Так згідно з класифікацією Т. Г. Гіліної [1], підприємницькі ризики поділяються на чисті та спекулятивні. Особливістю чистих підприємницьких ризиків є те, що вони майже завжди завдають шкоди підприємницькій діяльності. До них відносять:

- природні ризики – це ризики, пов'язані з проявом стихійних сил природи;
- політичні ризики – це можливість виникнення втрат або зменшення розміру прибутку, як наслідку державної політики;
- екологічні ризики пов'язані з настанням громадянської відповідальності за нанесення шкоди навколишньому середовищу;
- майнові ризики – це ризики втрати майна особи, яка займається підприємницькою діяльністю, по незалежних від неї причинах;
- виробничі ризики пов'язані з недовиконанням підприємством своїх планів і обов'язків по виробництву продукції, товарів, послуг, тощо;
- комерційні ризики, що з'являються в процесі реалізації товарів і послуг, виготовлених або закуплених підприємцем;
- страховий ризик, який може наступити в результаті умов передбачуваних страхових подій.

Спекулятивні ризики, які називають також фінансові, несуть в собі або втрати, або додатковий прибуток для підприємця. Вони представлені ризиками, які виникають в процесі відносин підприємства з фінансовими інститутами, такими як банки, інвестиційні та страхові компанії, біржі тощо. Фінансові ризики бувають двох видів: ризики, пов'язані з купівельною спроможністю грошей, і ризики, пов'язані з інвестуванням капіталу [1, 47-49].

На нашу думку, вміння ризикувати для підприємця - це здатність розрізнити виправданий і невиправданий ризик в кожному конкретному випадку. Так О. В. Зорова [2] за величиною наслідків для підприємства виділила наступні види ризиків:

- допустимий ризик – це ризик підприємця, в результаті рішення якого підприємство може мати збитки, але вони не перевищують очікуваного прибутку;
- критичний ризик – це ризик, при якому підприємству загрожує небезпека втрат, які завідомо перевищують очікуваний прибуток і, можуть привести до втрати всіх засобів, вкладених підприємством в даний проект;

• катастрофічний ризик – це ризик, за якого виникає неплатоспроможність підприємства, тобто втрати можуть досягти величини, рівної майну підприємства [2, 30-31].

Таким чином, навіть поверхневого знайомства з класифікацією підприємницьких ризиків підприємцю достатньо, щоб переконатися, що в його функціональні обов'язки входить оцінка ступеня ризику.

Підводячи підсумки дослідження ризиків підприємницької діяльності можна сказати, що усунути невизначеність у підприємницькій діяльності досить складно, оскільки ризик – це зворотна сторона економічної свободи підприємця. Основним завданням підприємця є не відмова від ризику взагалі, а вибори рішень, пов'язаних з управлінням ризиком на основі об'єктивних критеріїв. Отже, систематизація і детальна розробка комплексного підходу до визначення ступеня ризику, що впливає на діяльність підприємця є основою запобігання ризику.

Список використаних джерел:

1. Гирина Т.Г. Финансовая среда предпринимательства и предпринимательские риски. Учебное пособие / Т.Г. Гирина. – Таганрог: Изд-ль А.Н. Ступин, 2014. – 117 с.
2. Зонова О.В. Финансовая среда предпринимательства и предпринимательские риски: учебное пособие / О.В. Зонова. – Кемерово: ИНФРА, 2012. – 199 с.
3. Лапуста М.Г. Риски в предпринимательской деятельности / М.Г. Лапуста, Л.Г. Шаршукова. – Москва: ИНФРА-М, 1998 – 224 с.
4. Момот Т.В. Финансовый менеджмент: Навч. посіб. / Т.В. Момот, В.О. Безугла, Ю.О. Тараруєв, М.В. Кадничанський, І.Г. Чалий. – Київ: Центр учбової літератури, 2011. – 712 с.

Науковий керівник: к. т. н., доцент З. М. Гадецька

ЗАОЩАДЖЕННЯ ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ ЯК ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РЕСУРС

Н.С. Піонт

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

З початку 90-х років минулого століття в Україні триває процес трансформації економіки. Однією з ключових проблем даного періоду є гостра необхідність в інвестиційних ресурсах. На інвестиційний процес впливають стан економіки та інвестиційний клімат країни, рівень достатку домашніх господарств, наявність вільних грошових коштів у інвесторів, котрі виступають посередниками у цих процесах. Однак існує і зворотна залежність. При успішній реалізації інвестиційного механізму прискорюється економічне зростання країни, що, в свою чергу, впливає на результати діяльності фінансових інститутів.

У країнах з розвиненими ринковими відносинами основним джерелом інвестиційної бази економіки є заощадження домашніх господарств, які займають особливе місце в ряду економічних явищ, оскільки знаходяться на стику інтересів громадян, організацій, що спеціалізуються на наданні фінансових послуг, та держави.

У період планової економіки заощадження розглядалися досить вузько, з позицій ощадної справи, або з позиції макроекономіки, при якій була проблема оцінки вимушених заощаджень населення, що утворилися у зв'язку з дефіцитом споживчих товарів.

Ринкова економіка змінила характер вивчення фінансової поведінки населення, досліджуючи мотиви заощадження на мікрорівні з метою визначення ощадного